Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Lakivaliokunta

Asia: Lausunto hallituksen esitykseksi (HE 136/2018 vp) eduskunnalle tuomioistuinviraston perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Tuomariliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta täydentää Tuomioistuinviraston johtokuntaa sidosryhmän edustajalla vielä käsittelyn tässä vaiheessa.

Tuomioistuinvirasto on tarpeen tuomioistuinten riippumattoman hallinnon varmistamiseksi. Riippumattomuus tarkoittaa sitä, että tuomioistuimen ja sen edustajana toimivan tuomarin tulee olla puolueeton ja vailla ennakkokäsitystä käsiteltävän asian ratkaisusta ja sen osapuolista. Tämän varmistamiseksi myös kunkin tuomioistuimen tulee olla periaatteellisesti riippumaton lainsäädäntövaltaa ja lainvalmistelua suorittavista tahoista (eduskunta ja ministeriöt) sekä taloudellisesti riippumaton edellä mainittujen tahojen suorasta budjettivallasta.

Tuomariliitto katsoo, ettei tulevan riippumattoman tuomioistuinviraston johtokunnassa tule olla edustusta mistään sidosryhmästä. Kyseessä ei ole samanlainen elin kuin esimerkiksi tuomarinkoulutuslautakunta, jossa asiakasnäkökulmaa edustavien tahojen edustus on eri tavoin perusteltavissa.

Tuomioistuinvirastovirasto ohjaisi tuomioistuimia ja päättäisi määrärahojen jakamisesta niille. Kuten hallituksen esityksessä on lausuttu, asianajajaliiton tai muiden sidosryhmien osallistumista tähän päätöksentekoon on pidettävä ongelmallisena tuomioistuinten riippumattomuus ja Tuomioistuinviraston muista keskusvirastoista poikkeava rooli ja yhteiskunnallinen asema huomioon ottaen.

Eduskunnan oikeusasiamies on oikeusministeriölle 15.6.2018 antamassaan lausunnossa huomauttanut, että erilaiset sidosryhmät eivät kuulu johtokuntaan. Oikeusasiamies on pitänyt tätä peruslähtökohtaa tärkeänä tuomioistuinhallinnon riippumattomuuden ja tuomioistuinvirastolle kaavaillun – lähtökohdiltaan muista keskusvirastoista osin poikkeavan – roolin ja korkean yhteiskunnallisen aseman johdosta. Sidosryhmäyhteistyö on tärkeää, mutta tämän työn asianmukainen paikka ei ole tuomioistuinviraston hallitustyössä.

Asianajajaedustus johtokunnassa mahdollistaisi johtokunnan kautta tehtävän vaikuttamisen esimerkiksi sen osalta, miten tuomioistuinten resursseja jaetaan tai minkälaisia tukitoimia tuomioistuinvirasto tuomioistuimille antaa. Lisäksi asianajajaedustus saattaa vaarantaa avointa sidosryhmiä koskevaa keskustelua johtokunnassa.

Tuomariliitto korostaa, että johtokunnan kokoonpanossa ei voi olla ainakaan edustettuna vain yksi keskeisistä sidosryhmistä. Tämä johtaisi epätasapainoon sidosryhmien kesken. Sidosryhmien kuulemisen tulee olla avointa ja tasapuolista. On vaikea perustella sitä, miksi asianajajat saisivat edustajan johtokuntaan, mutta esimerkiksi syyttäjät, voudit, poliisit, julkiset oikeusavustajat tai lupalakimiehet eivät saisi

omaa edustustaan johtokuntaan. Tätä samaa seikkaa on korostanut myös Korkein hallinto-oikeus oikeusministeriölle 5.6.2018 antamassaan lausunnossa hallintolainkäytössä tärkeässä asemassa olevien oikeudenkäyntiavustajatahojen osalta.

Myöskään syyttäjälaitoksen, ulosottolaitoksen, oikeusministeriön tai asianajajaliiton johtoon ei kuulu tuomariedustusta tai muitakaan ulkopuolisia tahoja.

Lausunnon ovat valmistelleet käräjätuomarit Johanna Helminen ja Minna Hällström. Lausunto on käsitelty sähköpostite Tuomariliiton hallituksessa.

Helsingissä 14.1.2019

Tuomariliiton varapuheenjohtaja Minna Hällström